

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm si quis ex ignorantia Iuris rem vsurpet vt suam, suamque esse existimet, habeat bonam fidem sufficientem ad præscribendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

habetur L. Si fur. de vsucapionibus, vbi dicitur, *Si quis id quod possidet non putet sibi licere per leges vsucapere, dicendum est, et si erret, non procedere tamen eius vsucapionem, vel quia non bona fide videatur possidere, vel quia in iure erranti non procedat vsucapio.* Sed occasione huius legis occurrit dubium, de quo fuscè Couarr. reg. Possessor. p. 2. §. 7. n. 5. & sequent.

DUBITATIO V.

Utrum si quis ex ignorantia iuris rem vsurpet vt suam, suamque esse existimet, habeat bonam fidem sufficientem ad prescribendum.

Verbi gratia, comparasti rem aliquam contractu vsurario, quem putabas iustum; quod existimares vsuras mediocres iuste exigere; accepisti à Religioso vestem, equum, &c. nesciens Religiosum non posse donare; vtrum cum tali errore currat prescriptio? Ioannes Medina q. 17. docet, quamuis ignorantiam inculpata tam iuris quam facti sufficere ad prescribendum in foro conscientia. Sed contrarium est verius, si agatur de prescriptione ordinaria. Pro quo

14 Dico Primò, Iuris clari ignorantia non sufficit ad prescriptionem rei, etiamsi sit omnino inculpata. Est communis sententia DD. vt docet Couarr. reg. Possessor. p. 2. §. 7. n. 6.

Probatur L. Numquam 31. de vsucapionibus, vbi dicitur, *Numquam in vsucapionibus Iuris error possessoribus prodest.* & L. Iuris 4. de Iuris & facti ignor. *Iuris ignorantia in vsucapione negatur prodesse, facti vero ignorantiam prodesse constat.* Et L. Error. 8. eod. tit. *Error facti, ne maribus quidem in damnis vel compendijs obest. Iuris autem error nec feminis in compendijs prodest, ceterum omnibus iuris error in damnis amittenda rei suae non nocet.* Idem habetur L. sequenti. Quare cum leges nolint hunc errorem prodesse, non procedet cum eo prescriptio, sicut enim prescriptio iure humano constat, ita ab eodem potest circumscribi.

Error iuris impedit prescriptionem, maxime si vincibilis.

15 Sufficit ad fructuum vsucapionem.

Dico Secundò, Huius tamen Iuris ignorantia seu error inculpatus sufficit ad prescribendos fructus ex re illa perceptos. Ita Nauar. lib. 1. consil. 6. tit. de officio Iudicis. Couarr. l. 1. variarum resolutionum cap. 3. nu. 8. Glossa in L. Si fur. 32. de vsucap. §. 1. Innoc. Ancharana, Cardinal. & Imola, in cap. Ad nostram. 11. de rebus Eccl. non alien. & alij multi. Probatur ex L. Sed et si 25. §. Scire. 6. de petitione hereditatis: vbi insinuat, eum qui in iure errans possidet, posse comparare fructus; modò non sit praedo, id est malae fidei possessor. Nec refert vtrum fuerit error iuris nec assistentis nec resistentis contractui, an iuris resistentis: quia vtroque casu verum est, vt docet Nauar. & Couarr. supra; et si multi Iurisperiti cum Bartolo id non admittant, cum est error iuris resistentis. Ratio est, quia quando ius non distinguit, nec nos debemus distinguere: atqui d. §. Scire, non distinguit, nec est vllus textus aut ratio efficax, qua illa distinctio probetur, vt Nauarrus ait. Deinde praeter auctores citatos, ita docet Glossa in L. 2. C. Si quis ignorans rem min. esse, vbi Baldus & Salicetus secuti Glossam docent, errantè in iure

bona fide, acquirere fructus ex contractu nullo & iure reprobato. Idem tenet Couarr. supra. Prescribuntur autem fructus triennio bona fide possessi, vt docet Couarr. supra n. 7. & ex infra dicendis patebit. Ratio cur fructus prescribatur, esse potest, quia error circa fructus videtur esse error facti; putat enim possessor se eos percipere ex re sua.

Dico Tertio, Ignorantia vel error Iuris valde dubij, & etiam verè dubij, sufficit ad prescriptionem ipsius rei. Ita Nauar. supra. *Error, inquit, iuris dubij perinde prodest ad hoc, (vsucapionem) sicut error facti.* Probatur ex Glossa, Panor. Felino, & aliis in cap. De quarta, de prescriptionibus. Idem tenet Couarr. §. 7. nu. 12. & Sil. verbo Prescriptio. §. 4. & alij. Nec refert, quòd aliqui ex his requirant vt hoc ius sit valde dubium; quia sufficit esse verè dubium, vt Nauar. & Sil. Ratio est; quia quando Ius aliquod est verè dubium, (id est, de quo vtriusque sint multorum sententia) prudenter possumus in praxi vtramlibet sequi, perinde ac si ius planum esset.

Hinc sequitur, posse vsucapere eum, qui aliquid contractu ambiguo, de quo vtriusque sunt opiniones Doctorum, comparauit.

Sed difficultas est, vtrum sententia Medina sit aliquo modo probabilis. Quidam negant esse probabilem, etiamsi agatur de prescriptione longissimi temporis, quae non requirit titulum, qualis est 30 & 40. annorum. Probatur Primò, ex iuris adductis nu. 14. quae expressè habent, iuris errorem in prescriptione non prodesse. Secundò, quia cum mala fide non procedit vllò tempore prescriptio. cap. fin. de prescript. Atqui is qui per ignorantiam iuris rem acquirit, comparando illam per contractum iure inualidum, habet malam fidem, vt iura loquuntur; ergo Minor probatur ex L. Quemadmodum. 7. C. de agricolis & censitis, vbi dicitur, eum, qui emit adscriptitium sine gleba, non posse vsucapere. *Quia, inquit, mala fidei possessorem esse nemo ambigit, qui aliquid contra legem interdicit mercatur.* Vbi aduerte, non dici, talem praesumi habere malam fidem, sed habere malam fidem. Nam iura malam fidem vocant non solum credulitatem qua quis credit, aut dubitat rem non esse suam quam retinet vt suam, sed etiam, qua quis ex errore iuris serio putat esse suam; hanc enim ideò vocant malam, quia est inutilis ad prescriptionem. Tertio, probatur ex cap. Dudum 31. de decimis. vbi Pontifex decimas, quas Rex Hungariae dederat Hospitalariis S. Stephani, adiudicat Episcopo: eò quòd acceperant illas à manu laici, qui iure eas non poterat possidere, ac proinde nec donare: vbi Pontifex non ponderat lapsum temporis 40. annorum nondum expleti, sed titulum ex errore iuris inductum, ac proinde inualidum. Quarto, etiamsi pars aduersa, contra quam Titius intendit prescribere, fateretur illum ignorantiam inuincibili iuris laborasse, nihilominus in foro externo Titius condemnaretur: ergo ibi non proceditur ex praesumptione malae fidei, sed ex eo quòd credulitas ex errore proueniens sit reuera mala fides. Confir. Quia alioquin Ius civile foueret peccatum, auferendo rem vero domino, qui iam prescriptione acquisuerat verum dominium. Quinto, etiamsi concederetur illas leges procedere ex praesumptione malae fidei, tamen res istae non possent prescribi tempore 30. annorum, sed solum tempore cuius initij non extat memoria:

16 Error iuris dubij.

17 Sententia Medina an sit probabilis.

ria: quia praesumptio iuris illi obstat, iuxta cap. 1. de praescript. in 6.

Hæc ferè sunt argumenta, quibus hæc sententia probari potest, quam proinde tenet noster Molina disput. 64. (qui etiam putat contrariam non esse probabilem) Glossa in cap. 2. de his quæ fiunt à Prælato. & in cap. Apostolica, 9. de donat. Felinus in cap. De quarta, 4. n. 34. de praescript. Abbas in cap. Cùm non liceat, col. 6. Cynus in l. Si quis emptionis, §. 1. C. de praescript. 30. annorum. Bart. in l. Sed et si, §. Scire, 7. de petit. heredit. Sed contrariam iudico veriorè & probabiliorè, quando agitur de praescriptione 30. annorù. Hanc tenet expressè Couar. ad regul. Possessor. p. 2. §. 7. n. 6. concl. 2. Error, inquit, iuris bonam fidem inducis sufficientem ad eam praescriptionem qua titulum non requirit, sed sola bona fide procedit, qualis nimirum est 30. annorum. Et quamvis in sequentibus videatur hoc restringere ad errorem iuris nec assistentis nec resistentis: (quale plurimorum DD. iudicio est de testamentorum solemnitatibus) tamen postea n. 11. idem concedit de errore iuris contractui resistentis, modò sit error inuincibilis. *Quantum, inquit, ad praescriptionem error iuris excluditur, nec ex eo praescriptio procedit, quia illa culpa & negligentia in iuris errore, & in non inquirendo diligenter quid leges de illo actu ad eius iustitiam stauerint, efficit, ut ad effectum praescribendi iuris error vel mala fides iudicetur, vel eius vicem habeat; iuxta regulam, Qui contra iura, &c. quo fit ut si contingat errorem iuris etiam resistentis inuincibile esse, tunc praescriptio in anima iudicio obtinebit, atque ita defendi poterit Ioannis Medina opinio. Imò & ea sic intellecta apud iudicem exteriorem admittenda est, sicut apertissime in tertia conclus. probatur.* Hæc Couarr. Eamdè sententiam tenet Alexander Imolenis in d. cap. De quarta. & in repetit. cap. fin. col. 4. in fine de praescript. & col. 10. adducit Antonium Butrio in cap. Cura, 11. de iure patron. qui etiam id docet in cap. Peruenit 4. de empt. & vendit. vbi dicit, *Licet error iuris circa titulum impediat praescriptionem ad quam requiritur titulus, non tamen impedit praescriptionem ad cuius substantiam nõ requiritur titulus, sed sola bona fides, ut est praescriptio 30. annorum.* Idem tenent Paulus de Castro consil. 152. §. Circa praesentem casum, col. 3. & consil. 40. §. in causa. col. 1. & maxime in l. Celsus. 27. post principium. 7. de vsucap. Ludouicus Romanus consil. 123. §. Circa primum dubium, col. 4. Pro eadem citat Couar. Alexandrum consil. 125. Felinum in cap. Cùm contingat 24. de rescriptis. Iason. in l. Si quis id quod. notab. 8. & ibidem Decium, 7. de Iurisdictione omnium Iudicum, & Anton. Rub. conf. 75. qui hanc omnium fatetur esse communem.

Probatur Primò, Praescriptio tricenaria non requirit titulum, sed tantum possessionem bonæ fidei tanto tempore continuatam: atqui is qui errat in iure, potest habere bonam fidem, & cum ea possidere tempore praescripto; ergo. Minor probatur, quia doctiores, quos commodè potuit, consultiuit, & omnia fecit quæ tenebatur facere ad cognoscendas contractus leges; ita ut ignorantia sit planè inuincibilis; ergo habet bonam fidem. Quod cõfirmatur: quia cum ius est obscurum seu dubium, idèd error iuris non excludit bonam fidem de titulo, quòd error tunc planè sit inculpatus, & homo fecit quidquid debuit ad veritatem

cognoscendam. ergo similiter quando ius non est quidem obscurum sed ignotum, error non excludet bonam fidem, si homo fecit quod in se est ut veritatem cognosceret. Ita Couar. supra, vbi dicit hanc rationem apertissime concludere.

Secundò, Idèd error iuris impedit praescriptionem, quia qui sic errat, praesumitur habere malam fidem, vel reuerà habet; sed iure ciuili praescriptio tricenaria & quadragenaria locum habet etiam cum mala fide: ut patet l. Si quis emptionis. C. de praescript. 30. vel 40. annorum: ergo iure ciuili tricenaria praescriptio valet etiam cum errore iuris. Conseq. est clara, & antecedens quoad utramque partem admittitur ab omnibus.

Dices, Ius ciuile qua parte concedit praescriptionem tricenariam cum mala fide, est correctum per Canones; ut patet cap. Vigilanti 5. & cap. fin. de praescriptione.

Respon. non esse correctum nisi quoad malam fidem, quæ est cum peccato: tota enim ratio illius praescriptionis tollendæ erat, quia sine peccato & dispendio salutis non poterat seruari. atqui cum est error iuris inuincibilis, nullum est peccatum in possessione: ergo quoad hanc malam fidem non est correctum. Hæc ratio videtur hanc sententiam planè conuincere.

Tertiò, Idèd leges iuris ignorantiam circa titulum non admittunt in praescriptione ordinaria, quia is qui ius sui contractus ignorat, praesumitur non bona fide inchoasse possessionem; quia tenebatur adhibere diligentiam ut sciret quid ius praescribat, ut rectè docet Couarr. supra nu. 10. ergo si reuerà nulla fuit negligentia, & error sit proflus inculpatus, in foro conscientiae, vbi cessat praesumptio, poterit praescribere. Antecedens est Couarr. supra, & multorum DD. & confir. ex regula 82. in 6. *Qui contra iura mercatur, bonam fidem habere non praesumitur.* quam regulam intelligi de praesumptione iuris docet ibidem Glossa, & ipsa verba satis indicant. Idem confir. ex l. Quemadmodum. 7. C. de agric. & censu.

Quartò, Multi DD. docent praescriptionem ordinariam, quæ titulum requirit, procedere cum ignorantia iuris in iis, in quibus error iuris toleratur; ut in minore, rustico, milite, muliere: quia in his non praesumitur mala fides si aliquam diligentiam adhibuerunt: ita Molina Iureconf. lib. 2. de primogeniis cap. 7 n. 69. cum aliis quibusdam quos citat. & Baldus in l. Venditioni, C. de vsucap. pro empt. & in l. Possessiones, C. Si quis ignor. rem minor. esse. Vbi dicit excusari si errans est miles, vel mulier, vel est passus in iure difficilis, de quo interrogans sapientem, habuit responsum erroneum. Ex his patet Medinae sententiam esse valdè probabilem, & iure veriorè in praescriptione 30. annorum, quæ titulum non requirit: in praescriptione autem ordinaria, quæ requirit titulum, in foro conscientiae non esse improbabile. imò non videri improbabile etiam in foro externo admittendam esse, si probatum fuerit nullam negligentiam possessoris interuenisse, sed illum fecisse quantum pro sua conditione potuit, ut iura cognosceret. Idem probant 3. & 4. ratio, & confirmatio primæ rationis.

Nec obstat quòd hæc praesumptio malæ fidei sit praesumptio iuris, & de iure, contra quam nõ admittitur probatio, cum sit in iuris; quia et si ordinariè non admittatur, tamen quando subest cui-

dens

Contraria
probabilior.

dens causa, potest admitti, vel Iudicis benignitate, vel restitutione in integrum, ex clausula generali, Si qua mihi iusta causa esse videbitur, de qua L. 1. in fine, 7. Ex quibus causis maiores, &c.

Ad argu-
mentum.

Ad Primam rationem sententiae aduersae Responsionis, illa Iura loqui de praescriptione ordinaria requirentem titulum, quae triennio, 10. vel 20. annis expletur, non autem de praescriptione 30. annorum. Haec enim iure Pandectarum (vnde sunt illae leges citatae) non est cognita, sed iure Codicis introducta. Secundò, dici potest illa procedere ex praesumptione malae fidei. praesumitur enim, cum est error iuris in contractu, interuenisse saltem negligentiam aliquam, nec adhibitam omnem diligentiam, quae potuit & debuit adhiberi. & ita error iuris non prodest in cõpendijs: nisi probetur adhibitam omnem diligentiam, vt ius sciretur. Cũ hoc tamen stat, quòd possit prodesse in foro conscientiae, vbi cessat praesumptio, & statur ipsa veritate.

Ad Secundam, Nego illum reuera habere malam fidem, si error erat inuincibilis. solum enim praesumitur habere, quia praesumitur non adhibuisse diligentiam quam debuit, vt sciret Iura. Neque Iura credulitatem ex errore inculpato vocant malam fidem, eò quòd sit inutilis ad praescriptionem: esset enim petitio principij. Ideò enim credulitas aliqua est inutilis ad praescriptionem, quia est mala fides; non autem ideò est mala fides, quia inutilis ad praescriptionem. Deinde valde impropiè diceretur talis mala fide possidere. Denique cap. Vigilanti, & cap. fin. de praescript. nullam agnoscit in hac materia malam fidem, nisi quae est cum peccato: talis autem credulitas ex errore iuris inculpato non est peccatum.

Nec obstat L. Quemadmodum. sensus enim est, nullus iuris peritus ambigit esse mala fidei possessorem (nempe quoad forum externum) qui contra legem interdicta mercatur. Confir. quia ex illa lege sumpta est regula Iuris 82. *Qui contra Iura mercatur, bonam fidem non praesumitur habere.* quae aperte loquitur de praesumptione, illamque legem explicat: vnde eodem modo intelligenda. Confir. 2. quia eadem L. dicitur, emptorem amittere pretium: atqui hoc non est iustum, nisi interuenierit aliqua culpa in emptione: ergo agitur de errore culpabili. Addo, Etiam si mala fides sic acciperetur, tamen cum praescriptio 30. annorum Iure ciuili cum mala fide procedat, & talis mala fides non sit reiecta per Canones, consequens est eam non obistere tali praescriptioni; cuius etiam signum euidentius est, quòd in d. L. Quemadmodum. solum dicitur, per talem malam fidem excludi praescriptionem longi temporis: insinuando non excludi praescriptionem longissimi temporis, qualis est tricenaria.

Ad Tertiam, Ad praescribendas illas decimas requirebatur possessio 40. annorum bona fide cum titulo; vel possessio à tempore immemorabili sine titulo. quia ius illi praescriptioni resistit, vt constat ex cap. 1. de praescript. in 6. Illi autem Hospitalarij non possederant à tempore immemorabili. vnde cogebantur ostendere titulum; in quo titulo acquirendo praesumitur fuisse malae fidei, eò quòd errauerint in iure manifesto, qui error praesumitur culpabilis, nisi contrarium probatum fuerit. An tempus 40. annorum fuerit elapsum, non constat ex textu, itaque non est mirum, si Pontifex id non ponderarit.

Ad Quartam, Nego id esse verum in praescriptione tricenaria; imò probabile est nec in ordinaria verum esse, si pars aduersa fateatur illi omnem diligentiam adhibuisse. Ad Confir. Non magis fouet peccatum, quàm quãdo testamenta non solemniter rescindit, vel non protegit, aut promissionem absque stipulatione factam non admittit, &c. Vel dici potest, quòd sicut praescriptio est iure ciuili introducta; ita etiam iure ciuili in quibusdam casibus possit rescindi; vt patet cum datur restitutio in integrum contra praescriptionem. Probabile tamen est in foro conscientiae, si constet omnem operam debitam fuisse adhibitam, non rescindi ratione ignorantiae iuris, etiam si contra praescribentem sententia feratur, quia sententia procedit ex falsa praesumptione. Parendum tamen sententiae ob scandalum, & ne iuris ratio perturbetur, sicut in multis similibus vsuuenit.

Ad Quintam, Negandum est antecedens Ad probationem Resp. illud cap. loqui non de praesumptione malae fidei ratione ignorantiae iuris, sed ratione conditionis ipsius rei; eò quòd res ipsa talis sit naturae, vt iure communi non videatur posse à tali possideri, sicut decima à laico; aut decimae huius diocesis ab Episcopo alterius diocesis. itaque nihil ad rem facit.

Dico Quartò, Error inducens bonam fidem omnino sufficientem ad vsucapionem, regulariter est error facti. 18

Sequitur ex dictis; vt si rem acceperis à fure, nesciens esse furem, tenes illam bona fide, orta ex errore facti. Similiter si emptione vel donatione habeas à pupillo, nesciens esse pupillum; vt patet L. Pro emptore. 2. 7. Pro emptore. Pari modo si emas à Praelato rem Ecclesiae, putans Capitulum consensisse, est error facti, & potes praescribere, etiam si Capitulum non conuenerit. Si autem emeris à Praelato, putans non requiri consensum Capituli, est error iuris; nec potes praescribere, nisi fructus rei, non autem rem ipsam. vt docet Couar. n. 6. intellige tempore ordinario, & vt supra explicatum.

DUBITATIO VI.

Verum aliquando cum mala fide procedat praescriptio.

Vide Couar. ad reg. Possessor. p. 2. §. 11.

Resp. Proprie loquendo numquam procedit praescriptio cum mala fide. Nam leges ciuiles statuentes praescriptionem 30. aut 40. annorum etiam cum mala fide procedere, sunt abrogatae Iure canonico. vt patet c. finali, de praescriptionibus. Vnde omnes leges particularium locorum, statuentes praescriptionem post certum aliquod tempus, siue in rebus corporalibus siue in spiritualibus (.i. iuribus seu actionibus realibus & personalibus) requirunt suo modo bonam fidem. vt fuse docet Couar. §. 11. 19

Vnde infertur Primò, vt praescribam contra debitum pecuniarium, vel contra actionem ad tale debitum, quam habet Petrus in me, nõ sufficit vt Petrus toto tempore non exigat debitum, aut non meminerit; sed requiritur vt ego certo temporis spatio bona fide existimem me nihil debere Petro, v.g. vt putem esse condonatum, vel solutum, vel

*Prescriptio
contra de-
bitum pe-
cuniarium,
vel actio-
nem.*

vt